

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

6. prosinca 2005. (*)

„Članak 234. UEZ-a – Obveza nacionalnog suda da zatraži donošenje prethodne odluke – Ništavost odredbe zakonodavstva Zajednice – Šećer – Dodatna uvozna carina – Uredba (EZ) br. 1423/95 – Članak 4.”

U predmetu C-461/03,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 234. UEZ-a koji je uputio College van Beroep voor het bedrijfsleven (Žalbeni sud za upravne sporove u gospodarstvu, Nizozemska), odlukom od 24. listopada 2003., koju je Sud zaprimio 4. studenoga 2003., u postupku

Gaston Schul Douane-expediteur BV

protiv

Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: V. Skouris, predsjednik, P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas i J. Malenovský, predsjednici vijeća, N. Colneric (izvjestiteljica), S. von Bahr, J. N. Cunha Rodrigues, R. Silva de Lapuerta, K. Lenaerts, G. Arestis, A. Borg Barthet i M. Ilešič, suci,

nezavisni odvjetnik: D. Ruiz-Jarabo Colomer,

tajnik: R. Grass,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za nizozemsku vladu, H. G. Sevenster i N. A. J. Bel, u svojstvu agenata,
- za Komisiju Europskih zajednica, T. van Rijn i M. van Beek, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 30. lipnja 2005.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 234. UEZ-a i valjanost članka 4. stavaka 1. i 2. Uredbe Komisije (EZ) br. 1423/95 od 23. lipnja 1995. o utvrđivanju detaljnih provedbenih pravila za uvoz proizvoda iz sektora šećera osim melase (SL 1995 L 141, str. 16.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru postupka između Gaston Schul Douane-expediteur BV (dalje u tekstu: Gaston Schul) i Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (dalje u tekstu: ministar poljoprivrede) u vezi s uvozom šećera od šećerne trske.

Pravni okvir

- 3 U skladu s člankom 234. UEZ-a:

„Sud je nadležan odlučivati o prethodnim pitanjima koja se tiču:

- (a) tumačenja ovog Ugovora;
- (b) valjanosti i tumačenju akata institucija Zajednice i ESB-a;
- (c) tumačenja statuta tijela osnovanih aktom Vijeća, ako je tim statutima to predviđeno.

Ako se takvo pitanje pojavi pred bilo kojim sudom države članice, taj sud može, ako smatra da mu je odluka o tom pitanju potrebna da bi mogao donijeti presudu, zatražiti od Suda da o tome odluči.

Ako se takvo pitanje pojavi u predmetu koji je u tijeku pred sudom neke države članice, protiv čijih odluka prema nacionalnom pravu nema pravnog lijeka, taj sud dužan je uputiti to pitanje Sudu.”

- 4 Sporazum o poljoprivredi, sadržan u Prilogu 1A Sporazumu o osnivanju Svjetske trgovinske organizacije (dalje u tekstu: WTO), odobren je u ime Zajednice na temelju prve alineje članka 1. stavka 1. Odluke Vijeća 94/800/EZ od 22. prosinca 1994. o sklapanju u ime Europske zajednice, s obzirom na pitanja iz njezine nadležnosti, sporazuma postignutih u Urugvajskom krugu multilateralnih pregovora (1986. – 1994.) (SL L 336, 23.12.1994., str. 1.) (Posebno izdanje na hrvatskom jeziku: poglavlje 11., svezak 74., str. 3.). Člankom 5. stavkom 1. točkom (b) i stavkom 5. Sporazuma o poljoprivredi određuje se sljedeće:

„1. Bez obzira na odredbe stavka 1.(b) članka II. GATT-a iz 1994., svaka se članica može pozvati na niže navedene odredbe stavaka 4. i 5. [...] ako:

- (a) [...]
- (b) ako cijena po kojoj se taj proizvod može uvesti na carinsko područje članice [WTO-a] koja daje koncesiju, utvrđena na osnovu c.i.f. uvozne cijene [uvozne cijene CIF-a] te pošiljke izražene u njenoj domaćoj valuti, pada ispod [je niža od] polazne cijene koja je jednaka prosječnoj referentnoj cijeni za taj proizvod u razdoblju od 1986. do 1988. godine.

[...]

5. Dodatna pristojba uvedena prema podstavku 1. točki (b) utvrđuje se prema sljedećem rasporedu:

[...]”

- 5 Člankom 15. stavkom 3. Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1785/81 od 30. lipnja 1981. o zajedničkoj organizaciji tržišta u sektoru šećera (SL 1981 L 177, str. 4.), kako je izmijenjena Uredbom Vijeća (EZ) br. 3290/94 od 22. prosinca 1994. o prilagodbama i prijelaznim aranžmanima koji su potrebni u poljoprivrednom sektoru radi provedbe sporazuma sklopljenih tijekom Urugvajске runde multilateralnih trgovinskih pregovora (SL 1994 L 349, str. 105.) (Posebno izdanje na hrvatskom jeziku: poglavlje 11., svezak 22., str. 11.) (dalje u tekstu: osnovna uredba), određuje se da se „uvozne cijene koje se uzimaju u obzir radi uvođenja dodatne uvozne carine određuju se na osnovi uvoznih cijena CIF-a dotične pošiljke” te da se „uvozne cijene CIF-a u tu svrhu uspoređuju s reprezentativnim cijenama za proizvod na svjetskom tržištu ili na uvoznom tržištu Zajednice za taj proizvod”.
- 6 Komisija Europskih zajednica donijela je Uredbu (EZ) br. 1423/95 o utvrđivanju detaljnih provedbenih pravila za osnovnu uredbu. Člankom 4. Uredbe br. 1423/95 određuje se:

„1. U nedostatku zahtjeva iz stavka 2. ili ako je uvozna cijena CIF-a dotične pošiljke iz stavka 2. niža od odgovarajuće reprezentativne cijene koju je utvrdila Komisija, uvozna cijena CIF-a dotične pošiljke koju je potrebno uzeti u obzir za uvođenje dodatne carine je reprezentativna cijena iz članka 1. stavka 2. ili 3.

2. Kad je navedena cijena CIF-a dotične pošiljke viša od odgovarajuće reprezentativne cijene iz članka 1. stavka 2. ili 3., uvoznik može zatražiti, u vrijeme prihvaćanja uvozne deklaracije, od nadležnog tijela države članice uvoznice, u svrhu utvrđivanja dodatne carine, primjenu, već prema slučaju, ili uvozne cijene CIF-a za dotičnu pošiljku bijelog šećera ili sirovog šećera kvalitete definirane člankom 1. Uredbe (EEZ) br. 793/72, odnosno člankom 1. Uredbe (EEZ) br. 431/68, ili ekvivalentne cijene za proizvod tarifne oznake KN 1702 90 99.

Uvozna cijena CIF-a dotične pošiljke pretvara se u cijenu šećera standardne kvalitete prilagodbom u skladu s odgovarajućim odredbama članka 5. Uredbe (EEZ) br. 784/68.

U tim se slučajevima uvozna cijena CIF-a dotične pošiljke primjenjuje radi utvrđivanja dodatne carine, pod uvjetom da zainteresirana stranka nadležnim tijelima države članice uvoznice dostavi najmanje sljedeće dokaze:

- ugovor o kupnji ili ekvivalentni dokaz,
- ugovor o osiguranju,
- račun,
- ugovor o prijevozu (kada je primjenjivo),

- potvrdu o podrijetlu,
- u slučaju pomorskog prijevoza teretnicu,

u roku od trideset dana od datuma prihvaćanja uvozne deklaracije.

Dotična država članica može zatražiti bilo koje druge podatke i dokumente kao potporu zahtjevu. Čim se zahtjev preda, primjenjuje se dotična dodatna carina koju je utvrdila Komisija.

Međutim razlika između dotične dodatne carine koju je utvrdila Komisija i dodatne carine određene na osnovi uvozne cijene CIF-a dotične pošiljke dovodi, na zahtjev zainteresirane stranke, do polaganja sredstva osiguranja u skladu s člankom 248. Uredbe Komisije (EEZ) br. 2454/93.

Sredstvo osiguranja se oslobađa čim nadležno tijelo države članice uvoznice prihvati zahtjev na temelju dokaza koje je dostavila zainteresirana stranka.

Nadležno tijelo države članice odbija zahtjev ako ocijeni da nije potkrijepljen dostavljenim dokazima.

Ako nadležno tijelo ne prihvati zahtjev, sredstvo osiguranja se zadržava.”

[...]” [neslužbeni prijevod]

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 7 Dana 6. svibnja 1998. Gaston Schul deklarirao je uvoz 20 000 kg sirovog šećera od šećerne trske iz Brazila po cijeni CIF-a od 31 916 NLG. Prema informacijama koje su 13. svibnja 1998. poslala carinska tijela, uz napomenu „provjera provedena bez korekcije”, uvozna je carina iznosila 20 983,70 NLG. Dana 4. kolovoza 1998. inspektor Poreznog odjela Carinskog okruga Roosendaal zatražio je od poduzeća Gaston Schul, u ime ministra poljoprivrede, da plati 4 968,30 NLG „poljoprivrednog prelevmana”. Taj prelevman izračunat je kako slijedi: 20 000 kg pomnoženo s 24,841182 NLG (11,11 ECU) kao dodatna uvozna carina i podijeljeno sa 100 kg. Nakon neuspješnog prigovora protiv tog poreznog rješenja Gaston Schul podnio je tužbu sudu koji je uputio zahtjev.
- 8 Taj sud je prvo utvrdio da je članak 15. osnovne uredbe, kojom se utvrđuje sustav dodatnih carina u sektoru šećera, identičan članku 5. Uredbe Vijeća (EEZ) br. 2777/75 od 29. listopada 1975. o zajedničkoj organizaciji tržišta mesa peradi (SL 1975 L 282, str. 77.), kako je izmijenjena Uredbom br. 3290/94, a ta su dva propisa, u svojim važećim verzijama, donesena istoga dana.
- 9 U sektoru mesa peradi i jaja Sud je u svojoj presudi od 13. prosinca 2001., Kloosterboer Rotterdam C-317/99, Zb., str. I-9863. proglasio nevaljanim članak 3. stavke 1. i 3. Uredbe Komisije (EZ) br. 1484/95 od 28. lipnja 1995. o utvrđivanju detaljnih pravila za provedbu sustava dodatnih uvoznih carina i određivanju dodatnih uvoznih carina u sektorima mesa peradi i jaja i za albumin iz jaja te stavljanju izvan snage Uredbe br. 163/67/EEZ (SL 1995 L 145, str. 47.) (Posebno izdanje na

hrvatskom jeziku: poglavlje 3., svezak 8., str. 145.), jer se njime određuje da je dodatna carina iz tih stavaka načelno utvrđena na osnovi reprezentativne cijene utvrđene člankom 2. stavkom 1. te Uredbe te da se carina na osnovi uvozne cijene CIF-a određene pošiljke utvrđuje samo ako to zatraži uvoznik. Prema toj presudi Komisija je prekoračila granice svojih izvršnih ovlasti.

- 10 Sud koji je uputio zahtjev smatra da je članak 3. stavak 1. i 3. Uredbe br. 1484/95, koji je Sud kao rezultat tih očitovanja proglasio nevaljanim, u aspektima koje je razmotrio Sud identičan odredbama članka 4. stavaka 1. i 2. Uredbe br. 1423/95. U oba slučaja radi se o osnovnoj uredbi kojom se u skladu s člankom 5. Sporazuma o poljoprivredi sadržanog u Prilogu 1.A Sporazumu o osnivanju WTO-a utvrđuje da se dodatna uvozna carina izračunava na osnovi cijene CIF-a, dok se u provedbenoj uredbi Komisije dodatna carina načelno izračunava na osnovi reprezentativne cijene.
- 11 Članak 4. stavak 1. i 2. Uredbe br. 1423/95 stoga nije u skladu s člankom 15. osnovne uredbe.
- 12 Na temelju presude Suda od 22. listopada 1987., Foto-Frost (314/85, Zb., str. 4199.), sud koji je uputio zahtjev utvrđuje da samo Sud može odlučivati o nevaljanosti akata institucija Zajednice.
- 13 Međutim, smatra da pitanje bi li situacija mogla biti različita u nacionalnom sporu, kao što je onaj u glavnom postupku u kojem se postavlja pitanje valjanosti odredaba koje su podudarne s drugim odredbama prava Zajednice koje je Sud već proglasio nevaljanima odlukom u prethodnom postupku, kao što je gore navedena presuda Kloosterboer Rotterdam, zahtijeva tumačenje članka 234. trećeg stavka UEZ-a.
- 14 U tim okolnostima College van Beroep voor het bedrijfsleven odlučio je prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
 - „1. Treba li nacionalni sud iz članka 234. trećeg stavka UEZ-a Sudu uputiti pitanje, kao što je ono navedeno dalje u tekstu, o valjanosti odredaba određene uredbe ako je Sud već proglasio nevaljanima odgovarajuće odredbe druge usporedive uredbe, ili se taj sud može suzdržati od primjene prvih odredaba s obzirom na posebne sličnosti s odredbama koje su proglašene nevaljanima?
 2. Je li članak 4. stavak 1. i 2. Uredbe [...] br. 1423/95 ... nevaljan budući da se njime određuje da se dodatna carina na koju se odnosi načelno utvrđuje na osnovi reprezentativne cijene iz članka 1. stavka 2. Uredbe [...] br. 1423/95 te da se ta carina utvrđuje na osnovi uvozne cijene CIF-a pošiljke samo ako to zatraži uvoznik?”

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

- 15 Prvim pitanjem nacionalni sud u biti pita zahtijeva li članak 234. treći stavak UEZ-a od nacionalnog suda, protiv čijih odluka nema pravnog lijeka temeljem nacionalnog prava, da od Suda zatraži donošenje prethodne odluke povodom prethodnog pitanja o

valjanosti odredaba određene uredbe čak i kada je Sud već proglasio nevaljanima odgovarajuće odredbe druge usporedive uredbe.

- 16 S obzirom na pitanja tumačenja, iz presude od 6. listopada 1982., Cilfit i dr. (283/81, Zb., str. 3415., t. 21.) proizlazi da nacionalni sud protiv čijih odluka nema pravnog lijeka na temelju nacionalnog prava treba, kada mu je upućeno pitanje iz prava Zajednice, poštovati svoju obvezu da se obrati Sudu, osim ako nije utvrdio da je postavljeno pitanje irelevantno ili je Sud već donio tumačenje dotične odredbe Zajednice ili je pravilna primjena prava Zajednice tako očigledna da ne ostavlja nikakav prostor razumnoj sumnji (vidjeti, također, presudu od 15. rujna 2005., Intermodal Transports, C-495/03, Zb., str. 8151, t. 33.).
- 17 Međutim, iz točke 20. presude Foto-Frost proizlazi da nacionalni sudovi nisu nadležni sami utvrđivati da su akti institucija Zajednice nevaljani.
- 18 Pravilo da nacionalni sudovi ne mogu sami proglasiti akte Zajednice nevaljanima može se uvjetovati u određenim okolnostima u postupcima u kojima se traži donošenje privremenih mjera (ranije navedena presuda Foto-Frost, t. 19.; vidjeti također, u tom smislu, presude od 24. svibnja 1977., Hoffmann-La Roche 107/76, Zb., str. 957., t. 6.; od 27. listopada 1982., Morson i Jhanjan 35/82 i 36/82, Zb., str. 3723, t. 8.; od 21. veljače 1991., Zuckerfabrik Süderdithmarschen i Zuckerfabrik Soest, C-143/88 i C-92/89, Zb., str. I-415., t. 21. i 33. i od 9. studenoga 1995., Atlanta Fruchthandelsgesellschaft i dr. (I) C-465/93, Zb., str. I-3761., t. 30., 33. i 51.).
- 19 Međutim, tumačenje doneseno u prethodno navedenoj presudi Cilfit i dr., koje se odnosi na pitanja tumačenja, ne može se proširiti na pitanja koja se odnose na valjanost akata Zajednice.
- 20 Prvo valja istaknuti da čak i u slučajevima koji su na prvi pogled slični, pažljivim proučavanjem može se pokazati da odredba čija je valjanost u pitanju nije usporediva s odredbom koja je već proglašena nevaljanom jer ima drukčiji pravni ili činjenični kontekst, ovisno o slučaju.
- 21 Osnovni smisao nadležnosti dodijeljenih Sudu na temelju članka 234. UEZ-a je osigurati da nacionalni sudovi ujednačeno primjenjuju pravo Zajednice. Ovaj zahtjev ujednačenosti posebno je važan kada se ocjenjuje valjanost akta Zajednice. Razlike između sudova u državama članicama u pogledu valjanosti akata Zajednice mogu ugroziti samo jedinstvo pravnog poretka Zajednice te dovesti do odstupanja od temeljnih zahtjeva pravne sigurnosti (ranije navedena presuda Foto-Frost, t. 15.).
- 22 Mogućnost da nacionalni sud odlučuje o nevaljanosti akta Zajednice isto je tako nespojiva s potrebnom koherentnošću sustava sudske zaštite uspostavljene Ugovorom o EZ-u. Važno je s obzirom na to podsjetiti da zahtjev za prethodnu odluku o valjanosti predstavlja, na istoj osnovi kao i tužbe za poništenje, sredstvo za kontrolu zakonitosti akata Zajednice. Člancima 230. UEZ-a i 241. UEZ-a, s jedne strane, te člankom 234. UEZ-a, s druge strane, Ugovorom je uspostavljen potpuni sustav pravnih lijekova i postupaka kojima je svrha da omoguće nadzor zakonitosti akata institucija, povjeravajući ga sudu Zajednice (vidjeti presude od 23. travnja 1986., Parti écologiste „Les Verts“/Parlament 294/83, Zb., str. 1339., t. 23.; ranije navedenu

presudu Foto-Frost, t. 16. i od 25. srpnja 2002.; Unión de Pequeños Agricultores C-50/00 P, Zb., str. I-6677., t. 40.).

- 23 Skraćivanje trajanja postupaka ne može poslužiti kao opravdanje za narušavanje isključive nadležnosti sudova Zajednice za odlučivanje o valjanosti zakonodavstva Zajednice.
- 24 Također valja naglasiti da je sud Zajednice u najboljem položaju da donosi odluke o valjanosti akata Zajednice. Na temelju članka 23. Statuta Suda, institucije Zajednice čiji se akti osporavaju ovlaštene su sudjelovati u postupku kako bi branile valjanost dotičnih akata. Nadalje, na temelju članka 24. drugog stavka tog Statuta, Sud može od institucija Zajednice koje ne sudjeluju u postupku tražiti da dostave sve podatke koje smatra neophodnima za potrebe postupka (vidjeti ranije navedenu presudu Foto-Frost, t. 18.).
- 25 Iz svih navedenih razmatranja proizlazi da na prvo pitanje valja odgovoriti da se člankom 234. trećim stavkom UEZ-a od nacionalnog suda protiv čijih odluka nema pravnog lijeka na temelju nacionalnog prava zahtijeva da od Suda zatraži donošenje prethodne odluke o valjanosti odredaba određene uredbe čak i kada je Sud već proglasio nevaljanima odgovarajuće odredbe druge usporedive uredbe.

Drugo pitanje

- 26 Drugim pitanjem nacionalni sud pita je li članak 4. stavak 1. i 2. Uredbe br. 1423/95 nevaljan budući da se njime određuje da se dodatna carina na koju se odnosi načelno utvrđuje na osnovi reprezentativne cijene iz članka 1. stavka 2. Uredbe br. 1423/95 te, štoviše, da se ta carina utvrđuje na osnovi uvozne cijene CIF-a dotične pošiljke samo ako to zatraži uvoznik.
- 27 Iz teksta članka 15. stavka 3. prvog podstavka osnovne odredbe da samo uvozna cijena CIF-a pošiljke može poslužiti kao osnova za utvrđivanje dodatne carine.
- 28 Primjena tog pravila nije ničim uvjetovana i nema nikakva izuzeća.
- 29 Člankom 15. stavkom 3. drugim podstavkom osnovne uredbe nedvosmisleno se određuje da se reprezentativna cijena dotičnog proizvoda uzima u obzir samo radi provjere točnosti uvozne cijene CIF-a.
- 30 Međutim, na temelju članka 4. stavka 1. i 2. Uredbe br. 1423/95, uvozna cijena CIF-a može se uzeti u obzir kod određivanja dodatne carine pod uvjetom da uvoznik podnese službeni zahtjev popraćen određenim popratnim dokumentima, a u svim drugim slučajevima cijena koja se uzima u obzir mora biti reprezentativna cijena, što je stoga načelno pravilo.
- 31 Budući da člankom 15. stavkom 3. osnovne uredbe nije predviđeno izuzeće od pravila da se dodatna carina utvrđuje na osnovi uvozne cijene CIF-a, članak 4. stavak 1. i 2. Uredbe 1423/95 suprotan je toj odredbi.
- 32 Na drugo pitanje stoga valja odgovoriti da je članak 4. stavak 1. i 2. Uredbe br. 1423/95 nevaljan budući da određuje da se dodatna carina na koju se odnosi

načelno utvrđuje na osnovi reprezentativne cijene iz članka 1. stavka 2. Uredbe br. 1423/95 te da se ta carina utvrđuje na osnovi uvozne cijene CIF-a dotične pošiljke samo ako to zatraži uvoznik.

Troškovi

- 33 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

- 1. Člankom 234. trećim stavkom UEZ-a zahtijeva se od nacionalnog suda protiv čijih odluka nema pravnog lijeka na temelju nacionalnog prava da od Suda zatraži donošenje prethodne odluke o valjanosti odredaba određene uredbe čak i kada je Sud već proglasio nevaljanima odgovarajuće odredbe druge usporedive uredbe;**
- 2. Članak 4. stavak 1. i 2. Uredbe Komisije (EZ) br. 1423/95 od 23. lipnja 1995. o utvrđivanju detaljnih provedbenih pravila za uvoz proizvoda u sektoru šećera, osim melase, nevaljan je budući da određuje da se dodatna carina na koju se odnosi načelno utvrđuje na osnovi reprezentativne cijene iz članka 1. stavka 2. te Uredbe te da se ta carina utvrđuje na osnovi uvozne cijene CIF-a dotične pošiljke samo ako to zatraži uvoznik.**

[Potpisi]

* Jezik predmeta: nizozemski